

Gaelscoil Thulach na nÓg

Bóthar Rúisc

Dún Búinne

Co na Mí

POLASÁÍ FRITHBHULAÍOCHTA DAOINE FÁSTA

De réir riachtanais An T-Acht Oideachais (Leas) 2000 agus Treoirlínte Cód Iompair a d'eisigh an NEWB, tá an Bord Bainistíochta Gaelscoil Thulach na nÓg tar éis **glactha leis an polasaí frithbhulaíochta daoine fásta seo a leanas** mar chuid de chód iompair iomlán na scoile.

Aithníonn Bord Bainistíochta Ghaelscoil Thulach na nÓg cé chomh tromchúiseach atá an bhulaíocht agus an tionchar diúltach gur féidir a bheith aici ar shaol na bhfostaithe/múinteoirí; mar sin, tá siad go hiomlán tiomanta do na **príomh phrionsabail den dea-chleachtas** seo a leanas chun cosc a chur ar iompar bulaíochta agus chun dul i ngleic leis.

Bulaíocht Daoine Fásta/Ciapadh

Is féidir cur tús leis an nós imeachta atá leagtha amach thíos maidir le ceann ar bith de na cásanna seo a leanas a d'fhéadfadh tarlú san áit oibre nó ar shlí eile le linn gcúrsa fhostaíocht.

- Bulaíocht daoine fásta
- Gnéaschiapadh nó
- Ciapadh trí mhodhanna shonraithe eile a d'fhéadfadh a bheith measadh sna himthosca mar ábhar gáirsiúil, náireach nó bagrach.

Níl aon iompar den sórt sin inghlactha laistigh den scoil. D'fhéadfadh gníomh araíonachta tarlú tar éis gearán faoi ghnéaschiapadh nó bulaíocht. Sa chás nach seasann gearán faoi ghnéaschiapadh nó bulaíocht, ní thabharfar aon chaingean i gcoinne an ghearánaí chomh fada agus a rinneadh an líomhain de mheon macánta. Má tugadh an gearán go mailíseach, ba chóir go bhfeictear é mar mí-iompar agus an nós imeachta araíonachta a úsáidtear.

Freisin, tá sé de chead aon chomhalta a mheasann go bhfuil idirdhealú ina aghaidh, dul i dteagmháil lena lonadaí dúiche CEC nó Príomhoifig INTO le hintinn a thagraíonn gearán chuig an Stiúrthóir Imscrúduithe Comhionannais nó na Cúirte Oibreachais.

Maidir leis na nósanna imeachta atá leagtha amach sa doiciméad seo, glacann an METNS **an sainmhíniú ar bulaíochta** atá leagtha amach ag an Údarás Sláinte agus Sábháilteachta, mar seo a leanas:

“Is é bulaíocht san ionad oibre ná ionsaí leanúnach, ó bhéal, síceolaíoch nó fisiciúil, a dhéanann duine aonair nó grúpa in aghaidh duine nó daoine eile. Tarlaíonn bulaíocht nuair atá an lámh in uachtar ag ionsaí nó cruálacht, duáilce, imeaglú nó gá duine a náirigh sa caidreamh. Cé gur chóir cáineadh a dhéanamh ar eachtraí aonair iompar ionsaitheach, níor chóir iad a chur síos mar bhulaíocht. Sa timpeallacht oibre, is féidir coimhlintí agus deacrachtaí idirphearsanta a bheith ann. Deacrachtaí caidrimh thionsclaíoch dlisteanacha atá ann i go

leor cásanna, agus ba cheart déileáil leo trí na bealaí caidrimh thionsclaíoch cuí. Níor cheart ach iompar ionsaitheach atá córasach agus leanúnach a mheas mar bhulaíocht.”

Is féidir go leor cineálacha bulaíocht daoine fásta a bheith ann, agus de ghnáth bíonn an mhéid seo a leanas san áireamh:

- Imeaglú nó ciapadh
- lonsaí
- Íde béil
- Náiriú
- Bonn a bhaint ó duine
- Ceannas nó mí-úsáid cumhachta
- Cóireáil atá difriúil nó neamhfhabhrach
- Eisiamh nó aonrú

Is iad **príomhghnéithe** na bulaíochta daoine fásta ná go bhfuil an t-iompar go ginearálta:

- Leanúnach agus/nó córasach
- Neamh-inmhianaithe
- Domhothaithe
- Neamh-fhisiciúil

Ní mheastar feidhmiú feidhmeanna bainistíochta dlísteanacha ar bhealach réasúnta agus cothrom mar bhulaíocht.

Bulaíocht/Nósanna Imeachta Ciaptha

Réamhrá

Tá an nós imeachta atá leagtha amach thíos a ceapadh chun aghaidh a thabhairt ar bhulaíocht daoine fásta, gnéaschiapadh nó ciapadh eile a éiríonn sa láthair oibre nó ar shlí eile i gcúrsa fhostaíocht, ar mhodh cothrom agus éifeachtach. Nuair atá an nós imeachta á chur i bhfeidhm, moltar gur cheart béim a leagan ar dhearbhu an bpáirtí a mheasann go bhfuil bulaíocht/ciapadh á déanamh air go bhfuil aitheantas déanta ar an gearán atá aige/aici, agus go mbeidh an t-ábhar a imscrúdú go héifeachtach agus go híogair agus de réir phróis chúí.

Chomh maith céanna, i gcás ina súfear gur tharla bulaíocht nó ciapadh, tá an bhéim, ar dtús, ar a chinntiú go dtagann deireadh leis an iompraíocht chiontaithe láithreach, agus ar an dara dul síos, ar cuidiú leis an bpáirtí ciontaithe a admháil go bhfuil a n-iompar do-ghlactha agus nach mór céimeanna a thógáil chun aghaidh a thabhairt ar an t-ábhar ar bhealach cuiditheach, rud a chuideoidh atarlú a sheachaint.

Tá sé tábhachtach a chinntiú go bainfear réiteach ar an suíomh amach chomh luath agus is féidir. Thairis sin, b'fhéidir gur chúí don íospartach nó an páirtí a rinneadh olc air a bheith i láthair ag comhairleoireacht nó cibé cúnaimh eile a d'fhéadfadh a bheith ag teastáil a fháil.

Céim 1: Dul i Ngleic Leis an Ábhar

1. Ba chóir don páirtí (Páirtí A) a mheasann go bhfuil bulaíocht á déanamh air/uirthi, nó chiapadh gnéasach nó ciapadh ar cúiseanna idirdhealaithe sonraithe eile, cinneadh a dhéanamh chun dul i ngleic leis an ábhar.

Mar gheall ar na héifeachtaí bulaíocht nó ciapadh a d'fhéadfadh a bheith ar dhuine, áfach, san áireamh cailleadh muiníne, trína chéile mhór, imní nó eagla, d'fhéadfadh páirtí chinneadh a dhéanamh chun INTO comhairleoireacht a lorg ar dtús, chun mheas a dhéanamh ar an cur i bhfeidhm is iomchuí as na nósanna imeachta, sna himthosca.

2. Ba cheart Páirtí A cuntas a choinneáil ar phatrún iompair nó sa cásanna go gceapann sé/sí gur tharla bulaíocht/ciapadh. Ba chóir don cuntas sonraí a bheith ann ar nós dátaí, amanna, daoine i láthair, méid a dúradh nó cad a tharla.

Céim 2: Seoladh an Fadhb Go Neamhfoirmiúil

1. Ba cheart don páirtí a mheasann go bhfuil bulaíocht á déanamh air/uirthi nó chiapadh gnéasach nó ciapadh ar cúiseanna idirdhealaithe sonraithe eile (páirtí A) cruinniú a iarraidh leis an bpáirtí eile (B), chun rudaí a phlé. Ba chóir don méid seo a leanas a chur i bhfeidhm:

- D'fheadfá an cruinniú a éascú ag tríú páirtí, go ginearálta comhghleacaí, más gá;
- Ba chóir go Páirtí A imlíne soiléir a dhéanamh ar a chuid deacrachtaí agus go gcuireadh an bulaíocht/ciapadh i gcoinne aige/aici agus go bhfuil sé/sí ag iarraidh go ndéanfar é a stopadh;
- Tá sé tábhachtach go cuimhnigh páirtí A go bhféadfaí nach bhfuil an duine eile den fhoireann ar an eolas go bhfuil a chuid iompar ag déanamh deacrachtaí;
- Ba chóir go mbeadh an dá pháirtí ag iarraidh réiteach a fháil ar a gcuid difríochtaí agus patrún idirghníomhaíochta gan aon cineál bulaíochta/ciaptha a bhunú;
- D'fhéadfadh Páirtí B freagra a thabhairt ar Páirtí A ag an gcruinniú sin nó más iarrtar, ba cheart go dtabharfaí an deis aige/aici machnamh a dhéanamh ar a fhreagairt; sa chás sin, is féidir an cruinniú a chur ar atráth. Ba chóir do Páirtí B freagra a thabhairt ar bhealach cuiditheach;
- D'fhéadfadh aon cheann de na samplaí seo a leanas a bheith san áireamh ar réiteach na bhfadhbanna, de réir mar is iomchuí: geall an t-iompar faoi leith a stopadh, mhodhnú iompar, plean chun deireadh a chur ar staideanna ina mbeadh na páirtithe i gcoimhlint, nó faireachán.

Ar an lámh eile, d'fhéadfadh sé teacht chun solais ó thoradh na díospóireachtaí idir na páirtithe, go bhféadfadh méid áirithe míthuiscint a bheith ann maidir le iompar áirithe agus d'fhéadfadh an rún forálacha a dhéanamh do comhréiteach nó míniú cuí nó admháil.

2. Mura bhfuil aon tasc sásúil réitithe idir na páirtithe, ba chóir gearán páirtí A a chur faoi bhreithiúnas Céim 3, Is é sin le rá nósanna imeachta foirmiúil.

Céim 3: Príomh Múinteoir nó Cathaoirleach an Bhoird Bhainistíochta

1. Tugann Céim 3 deis don bpríomh múinteoir chun idirghabháil a dhéanamh agus an suíomh a réiteach. Má tá an príomh múinteoir ceann de na páirtithe, áfach, ba cheart cathaoirleach an bhoird bhainistíochta a bheith i gceist ansin, i gceapaíocht aonair, chun réiteach a bhaint amach. Sa gcás a d'fhéadfadh lámh a bheith ag an cathaoirleach ag Céim 2, d'fhéadfadh comhalta eile den bhord a ainmniú chun idirghabháil a dhéanamh.

2. Ba cheart do Páirtí A a chur in iúl do páirtí B go bhfuil sé/sí ag dul ar aghaidh le Céim 3.

3. Ba cheart do Pháirtí A an gearán a chur in iúl i bhformáid scríofa agus a iarraidh ar an bpríomh múinteoir (nó cathaoirleach an bhoird bhainistíochta, de réir mar a bheidh an cás) an scéal a fhiosrú.

4. Ba chóir don príomhoide (nó cathaoirleach an bhoird bhainistíochta, de réir mar a bheidh an cás):

- Sonraí cúlra a fháil, le sonraí faoi cad a tharla ag an gcéim roimhe sin san áireamh
- Mheas a chur ar na patrúin iompraíochta agus an scála ama
- Éisteacht do na páirtithe agus iarracht a dhéanamh an suíomh a réiteach
- Gníomhú ar bhealach cothrom agus neamhchlaonta agus déileáil leis an ábhar ar shlí leochailleach, i dtaca le nádúr na faidhbe agus na prionsabail a bhaineann leis an bpróiseas
- Úsáid a bhaint as breithiúnas agus cinntí a dhéanamh a cheapann sé/sí a bhfuil riachtanach chun cúrsaí a réiteach

5. Ba cheart toradh na cainteanna a thabhairt faoi deara ag na páirtithe

- Ba chóir go ndéileáiltear leis an ábhar faoi rún
- I gcás nach féidir réiteach a fháil agus go háirithe sa chás go bhfuil dealramh ann go mbeidh an iompar ciontaithe ag leanúint, ba chóir ceachtar páirtí nó an bpríomh múinteoir (nó cathaoirleach an bhoird bhainistíochta, de réir mar a bheidh an cás) an cheist a chur i leith chuig an bord bainistíochta de réir Céim 4.

Céim 4: An Bord Bainistíochta

- Tá an rogha ag aon cheann de na páirtithe nó an bpríomh múinteoir (nó cathaoirleach an bhoird bhainistíochta, de réir mar a bheidh an cás) an t-ábhar a chur i leith chuig an mbord bainistíochta chun é a n-imscrúdú. Ba chóir an tarchur a chur in iúl i bhformáid scríofa agus a bheith dátaithe, agus ba cheart cóip den ghearán scríofa a bheith san áireamh.

- Ba chóir don bhord bainistíochta machnamh a dhéanamh ar na saincheisteanna agus an cás a fhiosrú.

- D'fhéadfadh an bord fiosrú a dhéanamh ar chúlra na deacrachtaí agus sonraí a fháil ar ord na dtionscnamh a thógtar ag na céimeanna roimh an ceann sin.

- D'fhéadfadh an bord nó cathaoirleach an bhoird cruinniú a eagrú le múinteoirí, le chéile nó ina n-aonar, agus d'fhéadfadh an bord aighneachtaí scríofa a iarraidh freisin chun cloí leis na prionsabail a bhaineann le próisis chúí.

- D'fhéadfadh an bord iarraidh ar an bpríomh múinteoir aighneacht scríofa a chur ar fáil.

- D'fhéadfadh an bord deis a cheadú do na páirtithe a gcás a chur i láthair ó bhéal ag cruinniú boird, i láthair a chéile.

- I ndiaidh cur i láthair ó bhéal, is féidir leis an mbord bainistíochta an cathaoirleach a ainmniú chun bualadh leis na páirtithe arís, le chéile nó ina n-aonar, má tá tuilleadh soiléiriú ag teastáil nó le hoibriú i dtreo réitigh.

- Is féidir leis an mbord bainistíochta roinnt cruinnithe a chomóradh chun réiteach a bhaint amach.

- Beidh gníomhartha an bhord bainistíochta cóir agus neamhchlaonta chun réitigh a bhaint amach, agus beidh siad ag déileáil leis an ábhar ar shlí leochailleach, ag cur nádúr na faidhbe san áireamh.

1. Tar éis breithniú a dhéanamh ar gach ábhar, ba cheart don bhord bainistíochta cinneadh a dhéanamh ar an suíomh laistigh de 20 lá scoile tar éis an iarratais/tarchur scríofa a fháil.

2. I gcás ina gcinneann an bord bainistíochta nár tharla bulaíocht/ciapadh, ba chóir an dá pháirtí a chur ar an eolas faoi sin. Ní thabharfar aon chaingean i gcoinne an ghearánaí chomh fada agus a rinneadh an líomhain de mheon macánta. Má tugadh an gearán go mailíseach, ba chóir go bhfeictear é mar mí-iompar agus an nós imeachta araíonachta a úsáidtear.

3. I gcás ina gcinneann an bord bainistíochta gur tharla bulaíocht/ciapadh, ba chóir don bhord déileáil leis an ábhar i bhealach cuí agus éifeachtach.

D'fhéadfadh seo a leanas a bheith san áireamh:

- Eisiúint rabhadh soiléir nach bhfuil bulaíocht/ciapadh inghlactha san ionad oibre scoile agus nach gcuirtear suas leis
- Éileamh go stopfaidh gach cineál bulaíochta/ciapadh agus go mbeidh patrúin inghlactha idirghníomhaíocht bunaithe idir na páirtithe
- Treoir a thabhairt don pháirtí ciontaithe go gcaithfidh sé/sí leithscéal a ghabháil/ aiféaltas a chur in iúl nó deimhniú go stopfaidh an iompar bulaíochta/ciaptha
- Tiomantas a iarraidh chun freastal ar chomhairleoireacht nó an tseirbhís leasa
- Smachtbhannaí araíonachta níos tromchúisí de réir mar is cóimhéid agus is cuí, mar shampla:

o Rabhadh ó bhéal

o Iomardú scríofa

o Rabhadh scríofa

o Rabhadh scríofa deiridh

o Fionraí

o Dífhostú

4. Mar chuid den réiteach, ba cheart don bhord bainistíochta faireachán a dhéanamh ar an suíomh agus ba chóir córais a chur i bhfeidhm lena chinntiú go bhfuil sé ar an eolas go bhfuil réiteach á gcur i bhfeidhm. Ba chóir don bhord bainistíochta an suíomh a chóiméad faoi léirmheas.

Traenáil

Déantar athbhreithniú agus measúnú ar an Pholasáí seo go minic agus cuirtear aon riachtanais traenáil a thagann suas ón leithéid de pholasáí i bhfeidhm.

Glacadh agus Athbhreithniú ar an Pholasáí

1. **Ghlac an Bord Bainistíochta** an polasaí seo ar an _____ [dáta].

2. Tá an polasaí seo ar fáil do phearsanra na scoile, do Chumann na dTuismitheoirí agus ar shuíomh gréasáin na scoile. Cuirfear cóip den pholasáí seo ar fáil don Roinn agus don phátrún má iarrtar.

3. Déanfaidh an bord bainistíochta athbhreithniú ar an polasaí seo agus an chaoi a cuirtear é i bhfeidhm uair sa bhliain ar scoil. Beidh fógra scríofa go bhfuil an t-athbhreithniú críochnaithe ar fáil d'fhoireann na scoile agus Chumann na dTuismitheoirí, agus beidh sé foilsithe ar shuíomh gréasáin na scoile. Beidh cuntas den athbhreithniú agus a thoradh a chur ar fáil don phátrún agus don Roinn, má iarrtar.

Athbhreithniú

Tagraítear an polasaí seo go rialta chun a sheiceáil go bhfuil an fhoireann ar fad ag chur i bhfeidhm é go comhsheasmhach. Déanfaidh an fhoireann athbhreithniú ar an bpolasaí gach bliain.

Ceadaithe ag an mBord Bainistíochta:

Dáta:

14/9/24

Sínithe ag Cathaoirleach an Bhoird Bhainistíochta:

Seamus Caomhánach

Sínithe ag Príomhoide:

Seán Ó Lámhain